

בבא בתרא יב

עניין: חכם עדיף מנביא

רמב"ן

דף י"ב ע"א. הא דאמרי' מיום שחרב בית המקדש אע"פ שנטלה נבואה מן הנביאים מן החכמים לא נטלה. פרש"י ז"ל אע"פ שנטלה מן הנביאים שאינן חכמים, ויש להשיב בה דהא אמרי' במסכת נדרים (לי"א א) אין הקב"ה משרה שכינתו אלא על חכם גבור ועשיר, ויש שהשיבו שאין הקב"ה משרה שכינתו בלא הפסק אלא על חכם אבל נביא של שליחות כגון נבואת יונה בן אמיתי בשליחות נינוה שהוא לפי שעה, משרה הוא שכינתו אף על החסידים שאינם חכמים, דאמרי' התם מנא לן ממשא ואלו משה לא פסק ממנו נבואתו, וזהו לשון משרה, ואע"ג דמיייתי נמי עשיר מיונה, נביא בלא הפסק היה ולא נשתלח אלא לנינוה, ואין דעתי נוחה, אלא הכי קאמר אע"פ שנטלה נבואת הנביאים שהוא המראה והחזון, נבואת החכמים שהיא בדרך החכמה לא נטלה, אלא יודעים האמת ברוח הקדש שבקרבם.

רבי צדיק הכהן

רסיסי לילה אות נו

עיין שם באורך, וכל זמן שלא קבלוה מרצונם לא נמסרה עדיין להם לגמרי, והיו מתנהגים על פי נביאים הכל בכתב מיד ה'. ואף שהנבואה הוא גילוי מפורש מראות ה' יותר מהשגת החכמים, מכל מקום אמרו בבבא בתרא י"ב א' דחכם עדיף מנביא, ועיין שם ברמב"ן דיכול להשיג מעמקים יותר. וכידוע מהאריז"ל שהגיד דברים בעולמות עליונים, שכפי דעת עצמו הוא למעלה מהשגת כל הנביאים ואפילו השגת משה רבינו ע"ה, כנודע להוגי בכתבי האריז"ל. אלא שהם השיגו דרך ראייה, ואי אפשר לראות בעולם הזה יותר כפי התלבשות גופניות דעולם הזה, דעל כן דבריהם נתנו לכתוב בלבוש גמור בעולם הזה, אבל הוא השיג דרך השגה בשכל, שזהו השגת רוח הקודש כמו שכתב רמב"ן שם, ושלא דרך ראייה אפשר להשיג הרבה. וזה מה שאמרו במנחות (כט, ב) דמשה רבינו ע"ה לא הבין דברי רבי עקיבא, ובמדרש רבה (חקת יט, ו) דראתה עינו של רבי עקיבא מה שלא ראה משה רבינו ע"ה, ואף דלא קם כמוהו, היינו מצד השגתו דרך ראייה, ולו נתגלה גם כל מה

מהר"ל גבורות ה' הקדמה ראשונה

על ידי השגת החוש הגשמי, מכל מקום כמו שהחוש דבק במוחש, כך יש התדבקות כח הנבואה של הנביא שהוא כח המדמה או מה שהוא הכח המקבל הנבואה, שהוא מתדבק בדבר שהוא מתנבא עליו. ומפני זה יותר עדיף החכם אשר הוא משיג ויודע הדברים הנעלמים ומוציא אותם משכלו מעצמו, ומפני ההבדל הזה יקרא הנביא חוזה או רואה מה שאין כך בחכם. ולפיכך אי אפשר שיבא כלל ענין עולם הבא והשארת נפש בנבואה, כיון שלא שייך בזה רואה או חוזה, כי דבר זה נבדל מן האדם, ולפי שהוא נבדל לגמרי מן

כי הפרש יש בין החכמה ובין הנבואה, כי החכם ישיג מצד שכלו, ומכיון שהוא ישיג מצד שכלו יוכל להשיג הדברים הנעלמים והנסתרים ביותר, אבל הנביא יקרא חוזה או רואה, ששייך רואה במה שהוא רואה הדבר מבחוץ, לכך צריך לכל נביא התדבקות בדבר לאשר נבואתו בו והוא מתדבק בדברים ההם וידעם מפני נבואתו:

ולפיכך אמרו חכמים (ב"ב יב, א) חכם עדיף מנביא. וביאור זה כי הנבואה דומה בדבר לחוש עין שירגיש המוחש מבחוץ, ואף כי אין הנבואה על ידי השגת החוש הגשמי, מכל

שו"ת חתם סופר או"ח סי' רח

תשובה למהר"ץ חיות

מ"ש רמכ"ת צדק צ' ואיזה דפוס מענין חכמה ונבואה ועתה יחול בן קנא שכתב צלפולג, ומ"ש צלפולג דף ג' ונראה לו לדונק כוח האמת, וכיטעו אשר דיבר מעלתו כי מ"ש הראשון צלכות לונג [פ"ח כ"ב] כבר הופיע רוביק צבית מדרשונו, וכיולא צב כח פעמים, אין רואה לומר רוביק כמו שביד לדעיה וחזיריו, אצל כיוון רוח ה' על עוסקי תורה לשמח אשר זוכים לכוון האמת אפילו אם לפי עצב חכמתם ושכלם לא ישיגו ויבטחו חושי כוז מ"מ הקב"ה צחצחו ויביט חכמתו לחימתו לפי שעה, וכזה זכר עתה יחול בן קנא לכוון האמת ע"י פלפול וק"י וגז"ש [כתמורה ע"ז ע"א] מה שלא היה בעצב חכמתו להשיג זה, ועדין אחז"ל פ"ק דצ"צ [ר"צ ע"א] אעפ"י שיעלה כנבואה מן הנביאים מחכמים לא יעלה, לא כמו שהסביר מעלתו שהחכמה לא יעלה מהחכמים, לא משמע כן, אלא כנבואה לא יעלה מהחכמים, פי אותו חלק נבואה שמשגי ע"ד חכמתו שהעוסק בחורה לשמח זוכה לדברים הרצב [כאצות פ"ו א'] צשכלו והחמתו אעפ"י שאינו צב חולדות עצב שכלו, רכב ש"ס להוכיח כן ממעשים בכל יום שח"ח משיג לשכלותו של ר"ע דאמר מילתי מעצמו ואשחבה משמי דר' עקיבא כותיה ואנו יודעים שאין שכלו של זה מציע לעקבות דר' עקיבא, שמע מינה ע"ד נבואה כנ"ל, וגם אשחבה כלכה למשה מסיני טותיה, ודמי ש"ס דילמא בסומא צארצב וצלי דעת מילין יבציר וצמקרה צעלמא ואין כאן כוחה, ומסיק ולאו טעמא יביב, שמע מינה שכל כעין נבואה של חכמה: